

43STE ZITTING. — 27 JANUARIJ.

Mededeeling van ingekomen stukken.

43ste ZITTING.

ZITTING VAN MAANDAG 27 JANUARIJ 1817. (1)

(GEOPEND TEN 12 URE.)

Ingekomen: 1°. Missives van de Eerste Kamer betrekkelijk door haar aangenomen wets-ontwerpen; 2°. verzoekschriften; 3°. boekwerken; — Verslagen op verzoekschriften uitgebragt.

Voorzitter, ridder **Membrède**.

Tegenwoordig, met den Voorzitter, 59 leden, te weten, de heeren:

Vilain XIII, de Nieuport, Metelerkamp, van Spaen van Biljoen, van Markel Bouwer, Duvelaer van de Spiegel, van Heiden Reinestein, Roorda van Eysinga, van Hees, de Ham, de la Motte Baraffe, Baesen d'Hautain, de Schietere de Lophem, Holvoet, de Jonge, van Wassenaer Pancras, van Randwijck, Schuylenburch van Bommenede, Cornet de Grez, van der Bruggen van Croy, van Wassenaer van Onsenoort, Bijleveld, de Rasse, Serruys, Roest van Alkemade, de Troije, van Zuylen van Nijeveldt, Wijckersloot, Baut de Rasmond, de Tornaco de Berlo, de Gerlache de Biourge, Alberda van Rensuma, de Hoffschmidt, Pijcke, de Secus, de Pitteurs Budingen, Della Faille d'Huysse, de Vaernewyck d'Angest, d'Onyn de Chastre, Wasseige, de Spoelberch d'Eynhouts, Sandberg van Essenburg, de Lebidart, Reyphins, Carbazius Bzn., de le Vielleuze, Schiervel d'Altenbrouck, de Vinck van Wezel, Dubus, Meeus, van Suchtele tot de Haere, Gendebien, Jarges, de Goër, Tack, Huyssen van Kattendyke, Paul Maibe, de Codt, Verstraeten en Dotrengue.

De notulen van het verhandelde in de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

(1) Dit Verslag is zamengesteld uit: 1°. de *Officiële Notulen* van het verhandelde op dezen dag; 2°. *Nederlandsche Staats-Courant* n°. 25 en 30; 3°. *Algemeene Nederlandsche Courant* (*Gazette Générale des Pays-Bas*) n°. 584 en 596; 4°. le *Journal de la Belgique* XIII, n°. 28.

De **Voorzitter** deelt mede, dat zijn ingekomen:

1°. missives van de Eerste Kamer brengende ter kennis van de Tweede Kamer, dat zij zich heeft vereenigd met de beide voorstellen des Konings aan haar toegezonden op den 8sten Januarij ll.:

het eene betrekkelijk de bepaling der regten die in dit Rijk ten opzichte van het drukken en uitgeven van letter- en kunstwerken kunnen worden uitgeoefend;

het andere betrekkelijk de vaststelling van algemeene bepalingen omtrent het verleen van uitsluitende regten op uitvindingen en verbeteringen van kunst en volksvlijt.

De beide missives worden voor kennisgeving aangenomen.

2°. verzoekschriften, als de navolgende:

een van den kapitein Leonski, zich beklagende over mishandelingen, die door de agenten der politie te Brussel zouden aangedaan zijn aan den persoon van zekeren Roucou;

een van den heer Joseph Boels van Leuven, zich beklagende over eene overschrijding van magt, naar zijn voorgeven, gepleegd door de Gedeputeerde Staten van Zuid-Brabant;

een van de kamer van koophandel van Kortrijk, vragende het daarstellen eener wet om den uitvoer van granen te verbieden;

een van den heer Pauwels, zich beklagende over de oprigting binnen Brussel van een huis waar verboden spelen gehouden worden;

een van den heer van Vijve, verzoekende dat aan de stad Brugge eenigen onderstand voor de armen verleend worde;

een van den ridder Valeriola te Brussel, voorstellende een ontwerp, ter verbetering van den landbouw in de Brabandsche en Luiksche Kempen;

een van de weduwe Peeters, vragende daarstelling eener wet betrekkelijk hen die in de Fransche conscriptie gevallen en alsnog afwezig zijn.

Al deze verzoekschriften worden verzonden naar de daarvoor bestemde Commissie.

3°. van de heeren Timmer en Engelman, een exemplaar van het werk getiteld: *Geschiedenis van den oorlog in de jaren 1812—1815*, door C. Venturini, uit het Hoogduitsch vertaald; 2de deel, Amsterdam; bij Timmer. 1816. 8°.

Van deze toezending zal melding in de notulen van het gebeurde op heden, en het werk in de boekery der Kamer geplaatst worden.

De Commissie voor de Verzoekschriften brengt de navolgende verslagen uit: (1)

De heer **van Suchtele tot de Haere**, lid der Commissie:

I. Op den 14den dezer behaagde het U Edel Mogenden in handen uwer Commissie tot de petitien te stellen een verzoekschrift van twee Roomsche-Katholieke priesters en pastoors in de stad 's Heerenberg, en kerk-dorp Beek, kwartier Zutphen, provincie Gelderland, gestationneerd.

Uwe Commissie zich van den haar opgedragen last kwijtende, heeft de eer aan U Edel Mogenden voor te dragen: dat de supplianten zich beklagen over een besluit genomen door den Gouverneur hunner provincie, aan burgemeesteren afgevaardigd, en aan de supplianten voornemens door de locale autoriteit, de burgemeesteren van 's Heerenberg, gecommuniceerd, dat het houden in het publiek van openbare processien en andere plegtigheden van de Roomsche-Katholieke godsdienst, zoo als onlangs in enkele gemeenten hunner provincie had plaats gehad, nu voortaan verboden was, uit aanmerking dat dergelijke daden, die althans in de Noordelijke Provinciën des Rijks, uit haren aard geschikt zijn om aanleiding te geven tot verschillen tusschen de ingezetenen van de onderscheiden godsdienstige gezindheden en bespotting van Roomsche-Katholieke godsdienst, geweerd moesten worden.

De supplianten beklagen zich wijders, dat door dit verbod inbreuk tegen de Grondwet, en wel tegen art. 193 gemaakt is; bij hetwelk bepaald wordt, dat geene openbare oefening van gods-

(1) Deze Verslagen zijn overgenomen van de oorspronkelijke Bescheiden, in het Archief der Tweede Kamer voorhanden.

dienst kan worden belemmerd, dan in geval deze de openbare orde of veiligheid zoude kunnen storen.

Het besluit, zeggen zij, den 30sten October II. door Zijne Majesteit onzen geliefden Koning genomen, waarbij bevolen werd op den 6den November binnen Brussel, in de kerk van St. Michel en Gudula, het heilig sacrifice der misse ter lafenis der zielen van de in het afgelopen jaar gestorven Nederlandsche militairen, ten koste van 's Rijks schatkist te celebreren, levert het treffendst voorbeeld van zorgen voor de godsdienst op: zij geven eindelijk op de artikelen bij den Code Pénal bepaald tegen diegenen, die zich aan de bespottung en verandering der uitoefening van de godsdienst schuldig maken; terwijl zij daarstellen, dat, hoedanig ook de gezindheid van den Directeur-Generaal voor de zaken van de Katholieke godsdienst, als gemanifesteerd bij het gemeld besluit van den Gouverneur aangehaald, ook moge zijn, die nimmer kon strijdig zijn met de duidelijke letter van de wet, welke de vrije uitoefening van de godsdienst waarborgt.

De requestanten nemendus de vrijheid U Edel Mogenden met ontzag en eerbied te adieren, en ootmoedig te bidden, dat het U Edel Mogenden moge behagen den heer Gouverneur de verwerping van zijn besluit te ordonneren, en zoodanig te statuëren als U Edel Mogenden in uwe hooge wijsheid tot maintien der Grondwet zullen noodig oordeelen.

Uwe Commissie, Edel Mogende Heeren, den korten en hoofdnoodzakelijken inhoud van dit verzoekschrift ter kennis van U Edel Mogenden brengende, vermeent in deze, zich weerhoudende in de minste bijzonderheden, zoo ten opzichte der onbevoegdheid der Kamer als wettigheid van het besluit des Gouverneurs, te treden, aan den haar opgedragen last voldaan te hebben door aan U Edel Mogenden te proponeren hetzelfde ter griffie te doen deponeren, te meer daar het 145ste artikel der Grondwet bijzonderlijk de Staten der provincien belast met de uitvoering der wetten opzigtelijk de bescherming der verschillende godsdienstige gezindheden en hare uitwendige eeredienst.

II. Op den 21sten dezer behaagde het U Edel Mogenden in handen uwer Commissie tot de petitien te stellen een adres van *Gerhardus Troost*, Roomsch-Katholijk pastoor in de gemeente Diedam, kwartier Zutphen, provincie Gelderland, waarbij zich gevoegd hebben zes andere ondergeteekenden, allen Roomsch-Katholijke pastoors in hetzelfde kwartier Zutphen. Uwe Commissie zich van den haar opgedragen last zullende kwijten en verslag doen van het hierbij gedaan verzoek, neemt de vrijheid aan de attentie van U Edel Mogenden te brengen, dat de inhoud van hetzelfde geheel overeenstemt met het request, waarover zoo even bij mijnen monde rapport is uitgebragt, daar de adressanten zich beklagen over een gelijk besluit door den Gouverneur van Gelderland genomen, ten opzichte van het verbieden en weren van openbare processien van de Roomsch-Katholieke godsdienst.

Weshalve uwe Commissie, Edel Mogende Heeren, ook van gevoelen is dat dit request, om de daarbij in het breede aangehaalde redeneringen, mede ter griffie zal behooren gedeponneerd te worden.

De heer **Bijleveld**, lid der Commissie: (1)

III. Den 21sten dezer is door U Edel Mogenden in handen van uwe Commissie tot de petitien gesteld een request van den heer *Wacken*, raadsheer in het Hoog-Geregtshof van Luik, inhoudende de voordragt, om door de particulieren, tot onderhoud der armen en behoeftigen, te doen opbrengen den impost op de wijnen die zij den 1sten December II. in hunne kelders of pakhuizen hadden.

De vertooner geeft te kennen, dat de particulieren bevrijd zijn gebleven van de betaling van den gezegden impost op de wijnen die zij vóór den gezegden dag gekocht hadden, en zulks om redenen geheel afwijkende van de letter en den geest der wet.

De vertooner zegt, dat U Edel Mogenden eene wet zouden kunnen voorstellen waarbij allen, die niet minder dan 50 litres wijn en 25 litres gebrande wijnen op den 1sten December in hunne kelders gehad hebben, verplicht werden eene verklaring in geschrifte over te geven, opgeveende de hoeveelheden beneden de 10 litres die zij bezaten, en om zich te verbinden den bepaalden impost in zes gelijke deelen van maand tot maand te betalen in handen van zoodanige personen, als tot de inzameling door de Commissien van weldadigheid zouden worden benoemd.

(1) De dagbladen vermelden dat de heer Fontein Verschuier dit Verslag uitbragt.

Deze wet zegt de vertooner, zal met bereidwilligheid worden nagekomen, — met geestdrift; — de volksgeest welke zich ten allen tijde heeft doen kennen in moeilijke tijden, waarborgt dat zoodanige wet eenen heilzamen invloed zoude kunnen hebben op de denkbeelden van den dag.

Zijne overtuiging doet hem wagen dezen stap te doen, ofschoon die bijzonder zou kunnen schijnen.

» Zoo ik ongelijk heb, (zegt de steller), zal de beweegreden hem doen verschoonen.»

Uwe Commissie, Edel Mogende Heeren, stelt voor dit request te doen nederleggen ter griffie, ten einde een ieder lid daarvan inzage kunne nemen.

IV. Bij besluit van den 10den dezer maand, is door U Edel Mogenden aan uwe Commissie van petitien gezonden een request van de maires van het kanton de Perwez, arrondissement van Nivelles, provincie van Zuid-Brabant, waarbij de vertooners als afgevaardigden van hunne medeburgers, ter kennis van U Edel Mogenden brengen de onheilen van welke zij voor en na de gedenkwaardige gebeurtenissen van Waterloo de slagtoffers waren, en in den schoot van U Edel Mogenden nederleggen het tafereel van deze gesteldheid.

De vertooners tellen eerst op alle de rampen, die zij en hunne medeburgers te verduren hebben gehad in den veldtocht van 1814.

Maar het gordijn schuivende voor alle de buitensporigheden waarover zij verder zich te beklagen hadden, zeggen zij:

» Onze ongelukster had daarbij nog niet bepaald het einde van onze ellenden.

» Een stoutmoedige vijand, aan wien de ondervinding alle roekeloosheid had moeten ontraden, valt als het onweder op deze ongelukkige streken; voorbijgaande, kortstondige voordeelen hadden ons in zijne magt gesteld, en leverden ons over aan alle de woede en onheilen van den oorlog.

» De vlakten van Waterloo waren de plaats door de Voorzienigheid bepaald, alwaar de ijzeren scepter, die sedert zoo langen tijd op de troonen en volkeren van Europa drukte, moest verbroken worden; en hij werd het.

» Maar welke nagedachtenis laat deze dag, die de overwinning daarstelde voor de Koningen en het geluk der volkeren bevestigde, aan ons over?»

De vertooners schetsen vervolgens alle de rampen, die aan hen zijn overgekomen en doen gelden het gedrag door de inwoneren van die landstreken destijds gehouden.

Zij gaan voort met te zeggen, dat de Koning, getroffen door het onheil aan zijne kinderen bejegend, dadelijk eene Commissie benoemde om een staat op te maken van het geleden verlies, en dat uit haar belangrijk werk blijkt, dat de waarde der afgebrande gebouwen, der verwoeste huizen, van vele andere geplunderde voorwerpen, beloopt 5,815,000 frans.

Met dankerkentenis hulde doende aan de weldaden van Zijne Majesteit, zeggen zij dat de giften door den Koning gedaan beloopten . . . . . 2,056,000 francs.

en die van hunne medeburgers . . . . . 117,725 »

Te zamen dus bedragende. . . 2,173,725 francs.

Er ontbreekt dus nog de somma van 3,651,275 francs.

De vertooners eindigen met U Edel Mogenden te bidden, dat het U Edel Mogenden behage tot eenen buitengewonen onderstand van 3,651,275 francs de voordragt aan den Koning te doen, om gesteld te worden ter beschikking van bovengemelde Commissie, bij besluit van Zijne Majesteit van 15 Julij 1815 benoemd.

Uwe Commissie Edel Mogende Heeren, is van oordeel dat dit verzoekschrift ter griffie kan worden gedeponneerd, ter inzage van de leden dezer Kamer.

De heer **de Hoffschmidt**, lid der Commissie:

V. Het heeft U Edel Mogenden behaagd op den 24sten December II., aan uwe Commissie van petitien te verzenden die van den heer *van Lokhorst van Tol en Venhuysen*, eigenaar van Boulez, in het kanton Grey, arrondissement Leuven, en van verschillende andere vaste goederen in het Rijk, gedagteekend Rotterdam 16 December 1816.

Uwe Commissie heeft bij deze de eer aan U Edel Mogenden van dat verzoekschrift verslag te doen.

De heer *van Lokhorst* vraagt, even als de heer van Pangaert zulks deed bij zijn ter griffie dezer Kamer nedergelegd request, dat de bosschen der bijzondere personen ontheven worden van

de grondbelasting, in zoo verre deze de maat te boven gaat, waarin zij, naar gelang der overige vaste goederen, moeten worden belast.

Uwe Commissie heeft de gronden van het verzoekschrift van den heer van Lokhorst overwogen, en is van oordeel, dat hij, even als de heer van Pangaert, zich kan voegen naar de bepaling van art. 7 der nieuwlings uitgevaardigde wet, welke voor dit jaar de middelen ter bestrijding der staatsuitgaven regelt, en zich dien overeenkomstig vervoegen bij de Provinciale Staten, bij art. 8 en 14 van de wet van 11 Februarij 1816 belast met het doen van alle onderzoekingen, ten einde tot eene meer juiste evenredigheid in de grondbelasting te geraken, of wel aan de Commissie, welke, ingevolge art. 7 voorschreven, op den 1sten April aanstaande belast zal wezen met het vormen van het ontwerp van een meer billijker overslag.

De gronden van den heer van Lokhorst zijn dezelfde als die van den heer van Pangaert, die bij eene vorige gelegenheid door denzelfden rapporteur uwer Commissie zijn opgelegd. Indien de belasting op de bosschen blijft op de tegenwoordige hoogte, zullen de eigenaren die moeten uitroeijen en tot bouwland maken, of ze bederven en de hakkingen vervroegen om den impost te kunnen betalen. De overslag der belasting is vrij algemeen geschied door gezeten grondeigenaren, die hunne eigen landen trachten te ontheffen van het grootste deel van het contingent aan hunne gemeente opgelegd, ten laste van bosschen meerendeels aan elders wonende belastingschuldigen behorende.

Deze repartiteurs geven een schijn van billijkheid aan hunne verrigtingen, door eene of andere pas gedane hakking aan te halen, die aan den eigenaar van zoodanig bosch veel had opgebracht. Zij wachten zich om even naauwkeurig te zijn in de berekening der lasten, en der lange jaren gedurende welke die lasten voortgaan, alvorens de bosschen weder iets opbrengen.

Sedert deze bereids twee zoo ongelijke verdeelingen van den impost, is 't graan voortdurend in prijs gestegen, en schijnt zich regelmatig op eenen hooger prijs te zullen houden dan op dat tijdstip; terwijl in vele streken de kwijnende staat van handel, en het aldaar bewerkt ijzer den prijs van het hout aanmerkelijk heeft doen dalen, zoodat de eigenaar dikwijls verplicht is het te laten staan tot groot nadeel van den opgroei en van den regelmatig hak, welke wezenlijk bijbrengt tot het onderhoud dier eigendommen, zoo belangrijk in alle opzichten voor de welvaart van een land, hetwelk die niet terugkrijgt, indien zij eens verloren zijn, of bedorven ten gevolge der onachtzaamheid van eenige jaren van de zijde van het bestuur.

Uwe Commissie, Edel Mogende Heeren, heeft de eer het depôt ter griffie van het verzoekschrift des heeren van Lokhorst aan U Edel Mogenden voor te stellen, ten einde de leden, welke zulks begeeren mogten, daarvan inzage kunnen nemen, even als van dat van den heer van Pangaert, in geval eenig voorstel van wet betrekkelijk eene meer billijke verdeling der grondbelasting aan de Kamer wordt voorgelegd, hetzij ingevolge art. 114 der Gronwet.

De heer **Gendebien**, Voorzitter der Commissie:

VI. *Casimir Ducellier* landbouwer te Celle-Moulembois, in de provincie Henegouwen, geeft aan U Edel Mogenden te kennen, bij een request van den 15den dezer, dat de landbouw al de voorziening en bescherming der wetten verdient, als zijnde de stevigste en vruchtbaarste tak van de welvaart en van het geluk van ons Rijk.

Hij doet opmerken dat deze in de provincien van Vlaanderen de grootste vorderingen gemaakt heeft, en vermeent dat de oorzaak dezer in hare gevolgen zoo aangelegen vorderingen te vinden is in de goede en oude gewoonte dier provincien, volgens welke de pachter, die de vernieuwing van zijn huur-contract niet verkreeg, werd schadeloos gesteld voor de bemestingen waarvan hij niet voor het geheel genot had gehad.

Hij verzoekt de Kamer eene wet te willen voordragen welke deze gewoonte herstelle, en deze tot alle deelen des Rijks uitstrekke.

Dit beknopt geschreven request bevat een denkbeeld van het hoogste belang. Het zij aan uwe Commissie vergund, de ontwikkeling aan U Edel Mogenden voor te dragen.

Onze grond is de eerste bron van ons politiek bestaan; hij verwacht onze zorgen en onzen handen-arbeid een overvloedigen oogst op te brengen, het onderwerp van zoo veel begeerte en zoo veel noodruft; hij verwijst ons, door de stem van een nederigen landbouwer, de vergetelheid en achteloosheid waaraan hij is overgelaten; hij roept de zorg in der wetgeving, en de aandacht van het bestuur.

Het grootste gedeelte onzer velden behoort tot nog toe aan eigenaren die ze niet bebouwen, maar in huur uitgeven aan landbouwers. Deze verhuringen verschillen in duur, volgens de plaatselijke gewoonten en de vrijwillige overeenkomsten tusschen de eigenaren en de huurders; doch deze eindigen altijd vroeger of later.

De pachter, die in de zorgen, welke hij aan zijn land besteedt, altijd zijn belang in 't oog heeft, wacht zich van dit in de laatste huur-jaren te bemesten, vreeze zijne mest te brengen ten voordeele van den bouwman, welke hem mogt vervangen. In de gewone verpachtingen voor negen jaren. Zijn alzoo twee jaren lijdens op de negen, hegeen den landbouw een den oogst nadeelig is.

Om aan dit bezwaar te gemoet te komen, hebben de landgewoonten van Vlaanderen den afgaanden pachter gerechtigd om eene solide vergoeding te orderen, hetzij van den pachter die hem vervangt, hetzij van den eigenaar, of van de bemestingen welke, nog na zijn vertrek van de hoeve, gevolgen en uitwerkselen moeten hebben.

Het is blijkbaar, dat deze gewoonten ook het nadeel hebben van dikwerf geschillen te doen geboren worden met de afgaande pachters, altijd misnoegd van verstokte te zijn van hunne keuze, en dat daardoor de vrijheid der eigenaars lijdt; doch er is reden om te gelooven dat het gebruik en de toepassing dier gewoonten deze gematigd, en daardoor de ongelegenheden voorgekomen of verzacht hebben. Van eenen anderen kant moet men ook in aanmerking nemen, dat de verpachtingen wederzijdsche overeenkomsten zijnde, zoo wel de eigenaar als de huurder elk voor zich de grootste vrijheid hebben om, door uitdrukkelijke bedingen, voor hunne eigen belangen te waken.

Uwe Commissie is van oordeel, dat het denkbeeld, hetwelk de heer *Ducellier* aan de Kamer onderwerpt, de aandacht en nadenkingen harer leden kan opwekken, bepaaldelijk van uwe geëerde ambigenooten uit de beide provincien van Vlaanderen, en dat er reden bestaat om het ter griffie te doen overleggen.

De Vergadering vereenigt zich achtereenvolgens met de bij deze Verslagen voorgestelde conclusien.

De Vergadering wordt daarmede gesloten, en gescheiden tot Donderdag 30 Januarij, op het gewone uur.